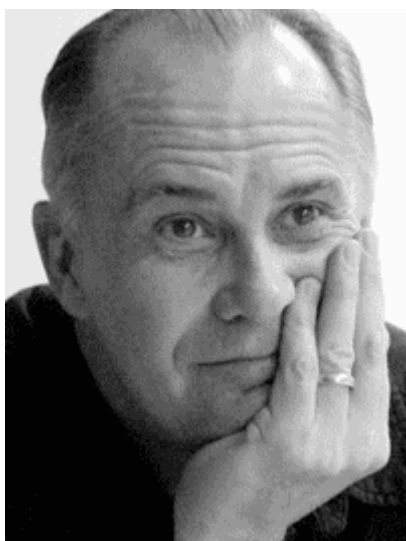

PAR REČI O SLEM POEZIJI – MARC SMITH

Iz usta rodonačelnika slema Marc „So What“ Smith-a
Objavljeno u „The Spoken Word Revolution“ (2003. godina)
Preveo na srpski: Đorđe Đorđević

Sušтина slema je u otvaranju mogućnosti koje poezija nudi umesto ograničavanja istih. Reč je o pokušaju da se umeće performansa spoji sa umetnošću poezije, a najvažnije da se stvori neka vrsta zajednice ili sabornosti između pesnika / pesnikinja i raznorodne publike.

Takmičarski momenat je, ili bi trebalo da bude, od drugorazrednog značaja u odnosu na kreiranje nastupa koji imaju umetničku vrednost i u kojima se može uživati. Svaki slem predstavlja osoben način i to je jedna od najbitnijih karakteristika slem pokreta – da afirmiše različitosti stilova. Slam prihvata i obuhvata sve stilove.

Tokom godina mnogi slemeri pa i ja pružali smo otpor komercijalizaciji ideje slema. Naš stav je da slem pokret pripada hiljadama ljudi širom sveta pa bi bilo nepravedno da bilo koja pojedinačna verzija slema ili određeni slemer utisnu svoje ime ili činjenicu popularnosti na čelo pokreta. Ipak vrata komercijalizaciji sada su širom otvorena i ostaje samo da čekamo i vidimo kako će to uticati na ideju slema.

Slem se razlikuje od mnogih poetskih pokreta jer predstavlja i uključuje: **performans, zajednicu i publiku**. Mnogi mladi pesnici i performerer uzimaju danas zdravo za gotovo to što mogu da izađu na scenu nekog kluba i izvedu svoje pesme pred sto, dvesta, a nekad i hiljadu ljudi. Ranije je bilo drugačije. Čak su i najpopularniji i najpoštovaniji pesnici / pesnikinje („čuveni anonimusi“ – kako smo ih zvali) krajem sedamdesetih i ranih osamdesetih čitali šačici ljudi koji bi stajali među policama knjižare ili pod zaslepljujućim belim ili fluorescentnim sijalicama u nekoj biblioteci. Šta je dovelo do promene? Odgovor je PERFORMANS – zapravo obaveza pesnika / pesnikinja da savladaju izvođačku umetnost i ulože specijalan napor u to kao što ga ulažu u pisanje. I šta je proisteklo iz toga? Svetska zajednica pesnika / pesnikinja koji žele da ulože svu svoju strastvenost ne bi li se vratila uzbuđenost i zabava u izvođenje poezije na sceni.

The Uptown Poetry Slam u *Green Mill*-u proizašao je iz *Monday Night Poetry Readings* („Čitanje poezije ponedeljkom“) i open mic večeri u *Get Me High Lounge*-u u Čikagu od strane Ron Gillette, Joe Roarty i mene novembra 1984. U to vreme, pesnici su bili predmet poruge kada bi „izvodili“ svoju poeziju na sceni. Kritičari su tvrdili da to pojeftinjuje pesničku umetnost. Mi, kao nevaspitani pesnici sa *Get Me High Loung*-a nismo tome pridavali nikakav značaj. Ubrzo, privukli smo veću publiku nego što su naši kritičari verovali da je moguće. 1985. osnovao sam *Chicago Poetry Ensemble*, koji su činili Mike Barret, Rob Van Tyle, Jean Howard, Anna Brown, Karen Nystrom, Dave Cooper, John Sheehan i ja. Počeli smo sa

grupnim nastupima (to su bili prvi grupni slemovi koji bi se redovno događali) u *Get Me High* klubu i drugim klubovima u Čikagu. Ubrzo smo prerasli te male klubove i bio nam je potreban veći prostor. Kada je Dave Jemilo postao vlasnik *The Green Mill*-a proleća 1986. ubedio sam ga da mi dozvoli da držim poetski slem kabare nedeljom. *The Chicago Poetry Ensemble* je imao nekoliko nastupa i u Dejvovom drugom klubu, *The Deja Vu*-u, pa je već bio upoznat sa našim radom. 20. Jula 1986. održan je prvi slem nastup. Nije bio takmičarskog karaktera. Bio je to jedan nastup pun različitih stilova koji sam ja osmislio a *Chicago Poetry Ensemble* izveo. Naši pesnički gosti te večeri bili su Bob Rudnick i Mary Jo Marchnight. Počelo je sa open mic-om, upadima iz publike, uz malo muzike da sve to lepo začini. To je bila neka vrsta organizovanog haosa – jedna vožnja od tri sata naizgled anarhije, koja je zapravo bila isplanirana.

Prvobitni cilj mi je bio da privučem publiku za poeziju kao **umetnost usmenog izražavanja**. Ranih osamdesetih, čak i najobjavljaniji čikaški pesnici (a verovatno i širom SAD-a) imali su malo ili nimalo publike kada bi javno čitali poeziju. Ono malo ljudi što je dolazilo na ta čitanja bi obično bili visoko stručna publika. Šira publika je gledala na čitanja poezije sa prezirom. Znao sam da je prezir publike prema tim čitanjima posledica načina na koji su bila izvođena: jednim beživotnim monotonim glasom bez ikakve brige za strukturu, ritam i tempo samog izvođenja – oni bi išli logikom da su reči jedino bitne, pa bi pesnici jednostavno deklamovali mumlajući svojim prijateljima sve vreme se pitajući zašto niko drugi ne dolazi da ih čuje. Slem je to promenio iz korena. Počevši sa nekolicinom stranaca u *Get Me High* klubu slem publika je porasla na desetine hiljada zaljubljenika širom sveta.

Analizirajući dosadna čitanja poezije ranih osamdesetih zaključio sam kako da se napravi bolji mamac za publiku:

1. Pesnici / pesnikinje su čitali previše pesama na open mic večerima, a publika može da podnese tri do pet minuta lošeg pesnika na sceni ali nikako petnaest i mada bi s vremena na vreme neki fantastični pesnik / pesnikinja mogao držati pažnju iako prelazi taj vremenski limit, u najvećem broju slučajeva to bi bili uglavnom loši pesnici koji ne bi silazili sa scene. Stoga moje prvo pravilo je bilo da ne dozvolim da pesnik ili pesnikinja probiju vremensko ograničenje na sceni. Podržavao sam publiku da ih izviždi i otera sa scene. Sadašnje pravilo što se tiče vremena na sceni u *Green Mill*-u je nikad, ali nikad duže od pet minuta.

2. Većina pesničkih čitanja su bila jednodimenzionalna bez ikakvih iznenađenja. Publici sam dao priliku da se zabavi tako što sam kreirao večeri sa tri različita kruga. Ako open mic ne bi uspeo da zainteresuje publiku ljudi bi ipak ostajali da vide da li će gostujući pesnici u drugom krugu to uspeti. Ako bi i oni promašili uvek je tu bio i treći krug koji je bio takmičarskog karaktera. Pretvaranje poetskih čitanja u šou nastup je na neki način bila revolucionarna ideja i upalilo je. **Nastup (show) je razlog popularizacije slema, a ne takmičenje.**

3. Ideja da ubacim takmičenje došla je kasnije, bio je to jednostavan način da popunim poslednjih pola sata vremena. Nastupi naše pesničke družine bili su relativno kratki i nije bilo moguće da svake nedelje dolazimo sa novim pesmama i skečevima. Tako sam jedne večeri pokušao sa takmičenjem i bilo je pun pogodak, svi, čak i oni notorni pijanci, su pomno pratili. Mogao si da čuješ kad neko trepne kolika je bila pažnja. Sve smo ponovili naredne nedelje i od tada pa sve do sada. Takmičenje prirodno nosi u sebi momenat dramskog uzbuđenja i

odličan je način da se završi večer. Do dana današnjeg najveći broj nas u Čikagu ne gleda na ova takmičenja sa preteranom ozbiljnošću već kao na nešto što doprinosi većoj zabavi i uzbudljivijoj večeri, dok oni koji ih preozbiljno shvate najčešće bivaju predmet šale.

Kad razmišljam o nastupima u *Green Mill*-u čini mi se da predstavljaju poseban umetnički oblik. Od trenutka kada uđeš na vrata do trenutka kada izađeš napolje sve vreme je nastup i ti i sve ostalo što se događa, deo akcije. **Glavni junak je zapravo publika. Antagonisti su pesnici. Slam je neka vrsta organizovanog haosa.**

Struktura Nacionalnog Slega je druga priča. Inspiracija za to je bio prvi odlazak Slam tima iz Čikaga u San Francisco 1989. što je bila moja zamisao uz pomoć čikaških pesnika. Samo takmičenje, kako ga danas poznajemo, menjalo se i širilo tokom godina, ali je u suštini ostalo isto, četiri dana takmičenja koji se sastoje od preliminarnog dela, polufinala i finalne večeri sa petoro sudija izabranih iz publike, mada se i dalje unapređuje. Nacionalni slem šampionat 1990. u Čikagu je ugostio osam pesničkih timova u četiri događaja. Finalno veče je bilo rasprodato u *Metro Rock klubu* za 750 ljudi što je bio najveći pesnički događaj ikad u Čikagu. To je postavilo slem u centar pažnje. Danas nacionalni šampionat predstavlja domaćina za više od 55 timova i obuhvata događaje, specijalne nastupe koji nisu u konkurenciji, susrete, hapšenja i ljubavne afere... i dalje raste i menja se iz godine u godinu.

Kao što to svaki dobar otac čini i ja se brinem za slem. Njegov uspešan rast predstavlja pretnju ekscentričnoj prirodi umetnosti. Sve više mladih pesnika kopiraju nekog koga čuju na CD-u ili vide na TV-u. Oni ne izvlače materijal iz sopstvenog iskustva. Ne veruju svojem unutrašnjem glasu. Sa žalom konstatujem da se ta zapanjujuća različitost u stilovima, ličnostima i temama koja je postajala u pionirskim godinama slega u nekoj meri svela na jednoličnu grupu „deset najboljih“. Takođe žalim što se danas veliki broj slemara brine o svojoj pesničkoj karijeri umesto o tome kako da osmisle nastup koji bi ponudio publici i lokalnoj zajednici, i maloj i velikoj, toliko potrebni poetski ventil.

Kad pogledam na tih šesnaest godina slega i dalje hoću da verujem da on pruža mogućnost autsajderima i početnicima da krenu i da je otvoren za sve tipove ljudi. Da predstavlja neku vrstu foruma (mesta okupljanja) za performere gde mogu da se razvijaju i iskažu svoju kreativnost. **On je pokazivao i dalje pokazuje da je spoj performansa i poezije odlična stvar koja vraća strast u umetnost poezije koja je postala previše elitistička intelektualna vežba i ništa više.** On privlači publiku za koju niko nikada ne bi mogao da poveruje da bi bila zainteresovana za poeziju. On spaja različite zajednice i grupe ljudi čiji je zajednički imenitelj strast za kreativnošću, rečima i performansom i pretvorio se u pokret koji širom sveta nudi mogućnost i promoviše slobodu izražavanja i slavljenje saradnje i zajedništva među ljudima. On predstavlja porodicu velikog broja potpuno različitih članova koji su naučili da prihvate svoje različitosti, da polemišu, ali da ipak ostanu članovi jedne porodice.

Slem je omogućio običnim ljudima da se strastveno uključe i povežu sa umetnošću i performansom, sa rečima i idejama, sa ljudima koji izgovaraju reči i onima koji dolaze da bi ih čuli. On ljudima nudi i pruža cilj i pravac i izaziva ih da se preispituju, da rizikuju, da upoznaju druge ljude i ideje pored kojih bi obično samo prošli.